

CERKEV SV. MIHAELA V DRUŽMIRJU

Cerkev se na tem mestu omenja leta 1318, vendar je tukaj stala že pred letom 1261, kar nam pove podatek, da je bil že pred to letnico omenjan šmihelski vikarijat. Zaradi nevarnosti turških vpadov, so cerkev obdali z obzidjem in stolpi.

V vizitacijskem zapisniku iz leta 1631 je zapisano, da ima cerkev pet oltarjev. Poleg glavnega, ki je posvečen sv. Mihaelu, še oltarje posvečene Devici Mariji, sv. Ahaciju, sv. Nikolaju in svetim trem kraljem. Poleg navedenih je bil v zakristiji še en oltar, ki pa so ga morali na vizitatorjevo zahtevo odstraniti. Cerkev je bila na novo pozidana med leti 1723 in 1726, popolnoma dokončana pa je bila verjetno šele 1735. Spremembe je doživela leta 1897, ko so stopnice na kor odstranili in naredili nove zunaj cerkve. Leta 1920 pa so podrli dva stranska oltarja in s tem še razširili prehod iz ladje v prezbitერიj. V cerkvi je bilo v začetku pet oltarjev: glavni oltar sv. Mihaela iz leta 1718, oltarji rožnovenske Matere Božje iz leta 1742, najsvetejšega Telesa Kristusovega iz leta 1757, sv. Ahacija in sv. Nikolaja. Slednja so ob prenovitvi leta 1920 odstranili. Prižnica je bila iz leta 1739, orgle iz leta 1863, križev pot pa iz leta 1901. Zanimiva je zgodba o zvonovih: leta 1889 so zvonik povišali za tri metre in leta 1891 kupili tri nove zvonove. Ko so po blagoslovu dvigovali v zvonik prvi zvon, se je nanj po svoji navadi usedel tesarski mojster, da bi prišel v zvonik. Na nesrečo se je utrgal škripec in zvon je padel na tla, mojster se je pri tem ubil, zvon pa je poškodoval še dva človeka. Zvonove so prelili in jih potem dvignili v zvonik. Tako so bili v zvoniku štirje zvonovi, saj starega iz leta 1767 niso odstranili.

Ob cerkvi je bilo tudi pokopališče. Leta 1811 so ga povečali proti vzhodu. Leta 1890 pa je začelo nastajati pokopališče na južni strani ceste.

Leta 1958 so v cerkvi obnovili obstoječe oltarje. Postalo pa je tudi jasno, da cerkev čaka žalostna usoda. Stala je namreč na območju, kjer se tla usedajo zaradi izkopavanja premoga. Potem ko so predstavnik premogovnika v letu 1974 povedali, da v tako razpokani cerkvi ni več varno opravljati svetih maš in drugih shodov, so bile na nedeljo, 30. junija 1974 darovane zadnje svete daritve, zaključene z zahvalno pesmijo. Cerkev je bila porušena 1. marca 1975.

CERKEV SV. MIHAELA – župnijska cerkev župnije Šoštanj

Stara cerkev sv. Mihaela v Družmirju je stala na ugrezninskem območju velenjskega premogovnika, zato je bila porušena. Z gradnjo nove cerkve so tako Šoštanjčani začeli leta 1973.

Projektant nove cerkve, arhitekt Adi Miklavc, si je zamislil železo-betonsko svetišče. Cerkvni predstojništvi šoštanjske župnije in mariborske škofije sta načrt sprejeli in zrasla je nova cerkev. Delo je bilo dolgotrajno, saj je trajalo od blagoslovitve temeljnega kamna do posvetitve kar 17 let. Redna maša se je v tej cerkvi začela že leta 1976, leta 1980 se je cerkev začela urejati in opremljati po načrtih arhitekta Petra Požauka. Novo svetišče je bilo posvečeno leta 1990.

Poleg moderne arhitekture lahko v svetišču vidimo lepo restavriran baročni oltar sv. Mihaela, ki je iz leta 1748 in je stal že v stari cerkvi v Družmirju ter oltar Božjega groba: na oltarju je baročni kip trpečega Kristusa (Ecce homo), ki je tudi prestavljen iz stare cerkve. Kip Kristusa v grobu pa je nov.

Nov daritveni oltar in ambon sta okrašena z vinsko trto oziroma s sejalcem in latinskim napisom iz evangelija.

Na pevskem koru so nove orgle z 21 registri, delo mojstra Jenka. Za nove orgle so bile uporabljene kovinske piščali Cajhnovih orgel iz stare župnijske cerkve.

Na južni steni je baročna freska nadangela Mihaela, ki je bila sneta s stropa stare župnijske cerkve.

Notranja okna so zastekljena z barvnimi vitraji, ki so delo slikarja Jožeta Zela in predstavljajo sprehod skozi zgodbe iz svetega pisma.

Poleg naštetega je treba omeniti nov zvon v zvoniku. Tudi ostala oprema v cerkvi je nova: sedeži, spovednice, domiselna razsvetljava, konvektorsko ogrevanje, možnost razširitve prostora s pomičnimi stenami. Zunanja fasada objekta je pleskana z belo barvo, da je izničena monotonost sive barve betona. Okolico objekta je urejal znani mojster Jože Strgar iz Ljubljane.

Največja zasluga za sedanje stanje svetišča pa gre vsekakor g. župniku Jožetu Pribožiču. Ob prihodu v Šoštanj je našel cerkev gradbeno sicer dokončano, vendar z množico napak in nefunkcionalnih rešitev, ki jih je

počasi odpravljaj ob pomoči župljanov in strokovnjakov za gradnjo, restavriranje in opremo sakralnih objektov.

Na kratko povedano, vidimo v cerkvi zanimivo spojitve starega z novim in estetsko ter funkcionalno dobre rešitve, upoštevane predvsem pri notranji ureditvi svetišča. Da je šoštanjska župnijska cerkev vredna ogleda, potrjujejo tudi številni avtomobili s tujimi registrskimi oznakami ter avtobusi z izletniki in romarji.

ŽUPNIJSKA CERKEV SV. PETRA V ZAVODNJU

Od kdaj je v Zavodnju cerkev, ne vemo natančno, prvič pa se omenja leta 1480.

Vizitacijski zapisnik iz leta 1545 govori o novi cerkvi v Zavodnju. V šoštanjskem urbarju je zapisano, da je bilo v cerkvi sedem maš letno. Vizitacijski zapisnik ljubljanskega škofa Finalda Scarlichija pove, da je imela leta 1631 cerkev sv. Petra tri oltarje in samo dve mali okni. Ko je bila leta 1787 ustanovljena samostojna duhovnija, ki je dobila svojega duhovnika, so začeli razmišljati o gradnji nove cerkve.

Leta 1810 so porušili dotedanjo cerkev in v treh letih zgradili novo. Razen zvonika, ki je bil leta 1875 povišan, je zunanji videz cerkve takšen kot ob posvetitvi leta 1834.

Pogled v notranjost svetišča nam razkrije, da je cerkev bogato dekorativno in figuralno poslikana od tal do stropa. Poslikava je delo Jakoba in Antona Brolla iz leta 1895. stranska oltarja Matere Božje in sv. Valentina sta bila postavljena leta 1858, glavni oltar sv. Petra pa je iz leta 1859. orgle je izdelal Martin Cajhen leta 1862. umetniške vrednosti je slika sv. Valentina, delo Andreja Štravsca, iz začetka 18. stoletja. V zakristiji je lepa intarzijska omara iz leta 1790. v zvoniku so trije zvonovi. Zunanjščina cerkve je lepo obnovljena.

Zavodnje je status župnije dobilo leta 1891, od leta 1985 pa tvori Zavodnje z Belimi Vodami in Šoštanjem, združeno župnijo. To pomeni, da je šoštanjski župnik tudi župnik v Zavodnju.

ŽUPNIJSKA CERKEV SV. ANDREJA V BELIH VODAH

Tudi Bele Vode spadajo med tiste kraje, kjer ne vemo, od kdaj imajo svojo cerkev.

Cerkev sv. Andreja se kot mozirska podružnica prvič omenja leta 1482, ko ji je papež Sikot IV. podelil posebne romarske odpustke.

V vizitacijskem zapisniku ljubljanskega škofa Rinalda Scarlichija iz leta 1631 je zapisano, da so v cerkvi sv. Andreja v Belih Vodah trije oltarji: poleg glavnega Andrejevega, še stranska sv. Radegunde in sv. Ruperta. V istem zapisniku je tudi rečeno, da je cerkev v razpadajočem stanju. Da je bilo temu res tako, nam pove tudi podatek, da so leta 1652 cerkev dejansko zaprli, jo leta 1658 podrli in v enem letu zgradili novo.

Bele Vode so 1786 postale sedež samostojne duhovnije in so dobile svojega duhovnika – kurata. Do leta 1793 je bila cerkev popolnoma prezidana in je dobila današnjo podobo.

Vsa notranjost je poslikana dekorativno in figuralno. Poslikal jo je slikar Kramaršič iz Šoštanja leta 1905. vsi trije oltarji (glavni sv. Andreja ter stranska Matere Božje in sv. Urha) so iz leta 1835.

Orgle so iz leta 1847 in imajo deset registrov, so delo Jerneje Billicha iz Trnovelj.

V zvoniku sta danes dva zvonova.

Zunanjščina cerkve je bila v zadnjem času obnovljena.

Bele Vode so dobila status župnije leta 1891, od leta 1985 pa spadajo v Združeno župnijo Šoštanj, Zavodnje, Bele Vode.

ROMARSKA CERKEV SV. KRIŽA NAD BELIMI VODAMI

Leta 1786 so Bele Vode s cerkvijo sv. Andreja postale samostojna duhovnija in s tem dobile svojega duhovnika.

Ob koncu 18. stoletja je belovojski kmet Savinek našel na Oslovski gori križ. Najdeni križ je najprej dobil svoje mesto pri Savineku, nato pri Mikeku v Lepi Njivi, pa zopet pri Savineku in leta 1801 v leseni kapeli na kraju, kjer so ga našli. Ljudje od blizu in daleč so začeli zahajati na Oslovsko goro, ki je dobila novo ime – Kriška gora. Ko je leta 1831 v Belih Vodah razsajala griža in v nekaj tednih pobrala 22 vaščanov, so ljudje sklenili pozidati kapelo na goro, če griža preneha. Prošnja je bila uslišana in najdeni križ je dobil za svoj dom zidano kapelo – cerkvico.

Ker so Belovojčani gradili na črno, brez gradbenega dovoljenja, sta cerkvena in državna oblast izdali naročilo, da je treba novo kapelo podreti. Do izvršitve naročila ni prišlo. Župljani Belih Vod so leta 1838 vložili prošnjo v Šoštanj, naj svetokriško kapelo naredijo za podružnico in jo blagoslovijo. Odgovor je bil pozitiven, vendar so morali prej kapelo povečati, ji prizidati zvonik in nabaviti zvon. Prej kot v dveh letih je bilo vsemu temu zadoščeno. In na binkoštni ponedeljek, 31. maja 1811, je škalski dekan ob navzočnosti sedmih duhovnikov in osem tisoč vernikov blagoslovil novo cerkev.

Romarjev je bilo vedno več in cerkev je bila za vse premajhna. Zato so v letih 1850-1857 zgradili novo, veliko romarsko svetišče, ki je bilo blagoslovljeno 27. julija 1857. novo cerkev je 8. avgusta 1862 posvetil škof Anton Martin Slomšek. Kljub bolezni je Slomšek hotel opraviti to slovesnost, njegove besede, s katerimi se je tisti dan poslovil od svetokriških romarjev, pa so bile zelo ganljive: »Sedaj pa z Bogom, preljubi. Ne boste me več videli.« Šest tednov za tem je Slomšek umrl.

To je kratka zgodovina nastanka vsega, kar še danes občuduje romar pri Sv. Križu.

CERKEV SV. MOHORJA IN FORTUNATA V ŠOŠTANJU

Je podružnična cerkev župnije Šoštanj. Stoji nad šoštanjskim trgom in jo domačini imenujejo kar 'mestna cerkev'. Prvotna cerkev na tem mestu je bila gotovo grajska kapela.

Kot cerkev se objekt na tem mestu prvič omenja leta 1431. Z gotovostjo lahko trdimo, da je tukaj bila cerkev že v 13. stoletju, če ne celo prej. To potrjujejo freske v zvoniku, ki jih strokovnjaki postavljajo v zgodnje 13. stoletje.

Sedanja cerkev je bila pozidana v drugi polovici 18. stoletja, ob njej je bilo tudi pokopališče. V šoštanjski župnijski kroniki je namreč zapis, da so leta 1789 na binkošti pokopali Tomaža Švaba, cerkvenega ključarja, ki je pozidal mestno cerkev in ob njej uredil pokopališče.

Od prvotne opreme je v cerkvi oltarna slika svetih mučencev Mohorja in Fortunata ter 10 registrske orgle iz leta 1825. Strokovnjaki predvidevajo, da jih je izdelal Venčeslav Marthal. Pri obnovi cerkve leta 1963 so bili odstranjeni psevdogotski oltarji iz konca prejšnjega stoletja.

Leta 1983 sta bila v cerkev postavljena dva stranska baročna oltarja iz porušene šoštanjske župnijske cerkve: kot glavni oltar je bil tako sedaj oltar sv. Evharistije, v sredini katerega je upodobljen Jezus med učencema v Emavsu. Pod to upodobitvijo je latinski napis, ki nam pove, da je bil oltar postavljen za časa župnika Janeza Jožefa Thalmainerja, leta 1757. Ob južni steni pa stoji oltar Presvetega rožnega venca, ki je iz leta 1750. Najstarejši del cerkve je zvonik z omenjenimi freskami iz 13. stoletja. Zvonik je pokrit s skodlami.

Zunanost cerkve je bila pred nekaj leti obnovljena. To je nekaj podatkov o najstarejši zgradbi v Šoštanju.

CERKEV SV. URHA V GABERKAH

Cerkev sv. Urha je edina šoštanjska podružnica, ki ni sezidana na hribu – stoji na ravnini. Sled za njenim začetkom je zabrisana. V urbariju je prvič omenjena leta 1545. V vizitacijskem zapisniku iz leta 1631 je zapisano, da ima cerkev dva oltarja: glavnega z opremo in starinskega brez opreme.

Sedanja cerkev je bila zgrajena leta 1828. Že od začetka ima tri oltarje, ki so bili ob koncu 19. stoletja prenovljeni. Takrat so dobili tudi nekaj novih svetniških podob: glavni oltar je posvečen Devici Mariji, eden stranski sv. Ani in drugi sv. Luciji in sv. Apoloniji.

Na koru so Salbove orgle iz prve polovice 19. stoletja. Prva svoja leta so orgle stale na koru v Alojzijevi cerkvi v Mariboru. Tam so jih Gaberčani odkupili leta 1895. Prestavitev in obnovitev 10 registrskih orgel je opravil orglarski mojster Franc Gorčič. Mojster Jelenko iz Ljubljane je instrument obnovil leta 1990.

V zvoniku so trije zvonovi. Dva sta nova, najmanjši, s podobo sv. škofa Urha, zavetnika cerkve, pa je iz leta 1771.

Zunanjščina cerkve je bila pred nekaj leti obnovljena, notranjščina pa še čaka prenove. Glavni shod je v Gaberkah na praznik Marijinega Vnebovzetja, 15. avgusta.

CERKEV SV. JAKOBA V TOPOLŠICI

Cerkev sv. Jakoba je ena izmed šestih podružnic šoštanjske župnije. O njenem nastanku ni poročil, prvič pa se omenja leta 1545.

V vizitacijskem zapisniku škofa Scarlichija iz leta 1631 beremo, da so v cerkvi trije oltarji in nekaj zelo borne opreme. Vizitator pravi, da je cerkev potrebna prenove. Kaj so Topolščani naredili na vizitatorjevo priporočilo v 17. stoletju, ne vemo. Vemo pa, da so cerkev temeljito prezidali dvesto let kasneje, v času župnikovanja Ferdinanda Karga (1822-1848). Takrat je dobilo svetišče sedanjo obliko. V cerkev so leta 1842 postavili nov glavni oltar sv. Jakoba starejšega, ki stoji še danes. Stranska oltarja sv. Katarine in sv. Urbana iz leta 1864 sta delo podobarja Jožefa Vrenka iz Frankolovega. Najlepši in najstarejši del cerkvene opreme so orgle neznanega mojstra iz leta 1778. Kupljene so bile leta 1871 pri cerkvi sv. Andraža nad Polzelo. Leta 1987 jih je obnovil orglarski mojster Anton Jenko iz Ljubljane.

Zunanjščina in streha na zvoniku sta bili pred leti obnovljeni. Notranjost pa še čaka obnove.

V cerkvenem stolpu se je zvonovoma iz leta 1843 in leta 1844 v letu 1901 pridružil tretji zvon. Med drugo svetovno vojno so ostali brez vseh. Za kratek čas je v zvoniku visel le navček- cinklenkl, izposojen iz cerkve v Zavodnjah. Od leta 1965 ima cerkev zopet tri zvonove. Cerkev sv. Jakoba je v ponos zdraviliškemu kraju Topolšica.

CERKEV SV. FLORJANA V FLORJANU

Cerkev z imenom sv. Florjana se na tem kraju prvič omenja leta 1480. Stoji na nekdanjem prostoru gradu Kacenstein, ki je bil porušen leta 1439. Po cerkvi je okoliško naselje dobilo ime Florjan (do nekaj let nazaj je bil Sv. Florjan).

V začetku 17. stoletja je bila cerkev onešaščena, verjetno zaradi pretepa ob kakšnem cerkvenem shodu. Zato je ljubljanski škof Hren cerkev ponovno posvetil leta 1612.

Hrenov naslednik, škof Scarlichi, v svojem vizitacijskem zapisniku iz leta 1631 omenja, da je v cerkvi en sam oltar, posvečen sv. Florjanu. V drugi polovici 17. stoletja je cerkev dobila sedanjo zunanjo obliko. Na podbojih glavnega vhoda je letnica 1669.

Cerkev je precej prostorna, v prezbiteriju obokana, v ladji pa ima lep lesen karetilan strop, ki je ves poslikan z ornamentami – v enem polju je letnica 1775. Glavni oltar je iz leta 1688 – kip sv. Florjana pa je iz leta 1869. Stranska oltarja sv. Uršule in sv. Antona Puščavnika padovanskega sta iz leta 1859. Kulturno zgodovinskega pomena je še prav posebej gotski kip Žalostne Matere Božje s še dvema gotskima plastikama iz začetka 15. stoletja. Cerkev ima tudi gotski kelih iz 16. stoletja.

Na pevskem koru so Hoerbigerjeve orgle iz leta 1844, ki so bile v to cerkev prestavljene leta 1938 iz župnijske cerkve sv. Elizabete iz Slovenj Gradca.

V cerkvenem zvoniku sta dva zvonova.

CERKEV SV. ANTONA PUŠČAVNIKA V SKORNEM

Ko se v Spodnji Savinjski dolini oziramo po sosednjih hribih, se oko ustavi tudi na enem od vrhov Skorna, kjer stoji cerkvica posvečena sv. Antonu Puščavniku.

Ne vemo, kdaj so naši predniki vrh Skorna okronali s cerkvijo, ki se prvič omenja leta 1545. Iz vizitacijskega zapisnika škofa Scarlichija zvemo, da so bili v cerkvi leta 1631 trije oltarji. Glavni je bil posvečen sv. Antonu, stranska pa sv. Gregorju in sv. Jedertu.

Tudi sedanji oltarji so posvečeni istim svetnikom. Naredil jih je samouk Janez Vavher leta 1847.

Pod odpadajočim beležem se vidijo sledovi fresk. O njih govori tudi cerkveni zgodovinar Ignac Orožen, ki je cerkev obiskal leta 1855, ko freske še niso bile prepleskane.

Na pevskem koru so sedem registerske orgle iz leta 1911, ki so delo orglarskega mojstra Ivana Naraksa iz Petrovč.

Zanimiva je tudi lokacija cerkve, saj le-ta stoji na tromeji treh župnij: šoštanjske, mozirske in paške. Tako so tudi shodi praznik za župljane vseh treh župnij. Posebej se v Skornem proslavlja god sv. Antona, 17. januar. Največ častilcev sv. Antona se zbere na Antonovo nedeljo. Na godovni dan pa je zanimiv običaj, ko romarji prihajajo v cerkev z domačimi suhimi mestnimi dobrotami in po končani maši sledi licitacija prinesenega. To je star običaj, ob katerem tudi današnji človek doživi nekaj lepega in prijetnega, kar prinese posebno veselje.

V začetku leta 1996 je cerkvica dobila tri nove zvonove, ki so današnjim in prihodnjim rodovom v dokaz, da tod živijo verni ljudje.

CERKEV SV. DUHA V RAVNAH

»Ljubeznivo in prijazno se, z vinogradom in gozdom poraslega hriba, ozira v dolino cerkvica sv. Duha.«

Tako je zapisan kronist v šoštanjski župnijski kroniki. Zapisa tudi danes ni treba spremeniti.

Cerkev sv. Duha v Ravnah se prvič omenja leta 1545, o njenih začetnik pa seveda ne vemo ničesar. Vizitacijski zapisnik škofa Scarlichija iz leta 1631 pove, da je cerkev takrat imela tri oltarje: glavni je bil posvečen sv. Duhu, stranska pa Janezu Krstniku in sv. Barbari. Tudi danes ima cerkev tri oltarje: glavni je posvečen sv. Duhu, stranska pa Materi Božji in sv. Barbari. Vsi trije oltarji so iz prve polovice 19. stoletja.

Po Jožefinskih reformah na cerkvenem področju naj bi tudi cerkev sv. Duha postala sedež samostojne duhovnije in pozneje župnije. To določila iz leta 1786 ni nikoli zaživel.

Vse kaže, da je današnja oblika dobila cerkev v drugi polovici 18. stoletja. V zvoniku je zvon iz leta 1753, ki je ostal na svojem mestu v obeh svetovnih vojnah, ki sta sicer pridno pobirali zvonove iz zvonikov. Na koru so orgle s šestimi registri, ki so delo Josipa Brandla iz Maribora in imajo letnico izdelave 1898.

V zadnjih letih so bile obnovljene orgle in zunanjščina cerkve, ki nas s hriba že na daleč pozdravlja.

CERKEV SV. VIDA NA SLEMENU

Najstarejši zapis o cerkvi na Slemenu najdemo v vizitacijskem zapisniku iz leta 1545. po cerkvi je okoliški zaselek dobil ime Šentvid.

Cerkev sv. Vida, ki je bila na novo pozidana v sedemdesetih letih 19. stoletja, so partizani zažgali v noči na 24. april leta 1945. V nekaj povojnih letih se je sled za cerkvico v Šentvidu popolnoma izbrisala. O njej govorijo le sklepni kamni, ki so vidno vgrajeni v Andrejev dom na Slemenu.

Leta 1990, leto pred osamosvojitvijo Slovenije, je bilo izdano gradbeno dovoljenje za zgraditev nove cerkvice sv. Vida po načrtih arhitekta Petra Požauka.

Leta 1991 je bila cerkev zgrajena in mariborski pomožni škof dr. Jože Smej jo je blagoslovil v nedeljo, 13. oktobra. Istega dne je bil posvečen tudi nov zvon za šentviško cerkev.

V novi cerkvi je dobil mesto tudi kip sv. Vida, ki je bil rešen iz nekdanje cerkve in je imel nekaj let zavetišče v Javorju pri sv. Joštu, zadnja leta pa v zavodenjski župnijski cerkvi. Podobe novega krilnega oltarja je naslikal slikar Jože Zel. Predstavljajo pa sv. Vida, sv. Lenarta in sv. Ano. Tem svetnikom so bili posvečeni oltarji v požgani cerkvi. Na ta način se lahko novo svetišče v polni meri imenuje spominska cerkev.